

Utószó

A 19. század második és a 20. század első fele a modern társadalomtudományok kialakulásának korszaka. Jellemző volt erre az időszakra, hogy a modernkori társadalomtudományok képviselői a legalapvetőbb szociokulturális elméletek megalkotásakor illetve kifejtésekor általánosságban a vallás, mint társadalomszervező és orientáló rendszer jelenségének problematikája mentén gondolkodtak és kutattak. Ennek okát a modernitás által okozott identitásvesztésben érdemes keresni. A technológiai fejlődéssel járó gazdasági változások a mezőgazdaságban munkaerő-felesleget eredményeztek, míg a kialakuló ipari tömegtermelés óriási munkaerőigényt teremtett. Ennek folyományaként rengetegen özönlöttek a falvakból az ipari központokat képező városokba. Ezzel ezek az emberek kiszakadtak az addigi megszokott tradicionális közegükből, a hagyományok egyre inkább háttérbe szorultak, ezzel együtt beindult az atomizálódás a nagyvárosokban és új társadalmi osztályok alakultak ki. A hagyományok térszerzése és az új társadalmi rétegek kialakulása közti vákuumban egyfajta identitásvesztett állapot jelent meg széles tömegek körében, és megkérdőjeleződtek az addigi magától-értetődőségek. Ennek következtében az orientáció, az identitás, illetve az eredet kérdése került az érdeklődés középpontjába, amely a tudományos élet képviselőit is egyre inkább foglalkoztatta. Így a 19-20. század fordulójának szellemi életét, bölcsészeti- és társadalomtudományi diskurzusát nagyfokú pezsgés jellemezte. Új módszerek és megközelítések mentén vizsgálták az embert és a társadalmat, amelyek begyűrűzték a vallásról való gondolkodásba is. Ezek a „profán” megközelítések természetesen az egyes egyházakat és felekezeteket is kihívás elé állították és valamilyen válaszreakcióra késztették azok képviselőit, amelyek a teljes elutasítástól az érdemi szintézisszerű törekvésekig terjedtek. Nagyon leegyszerűsítve ez az a kontextus, amelyben megszületett a kísérleti pszichológia, és amely a hazai valláslélektan kezdeteit is jellemzi.

Schindler Mátyás és Várnai-Vígh Adrienn a magyarországi valláslélektan 1945-öt megelőző, annak kezdeteit jelentő időszakát veszik górcső alá egy-egy meghatározó szerző, Wiedermann Károly és Kühár Flóris munkásságán keresztül. Mindkét dolgozat hermeneutikai megközelítéssel vizsgálja a két szerző valláslélektani tematikájú fő művét. Az egyéni életutak és a munkásság ismertetésén túl a két tanulmány nagyfokú alaposággal mutatja be a korabeli hazai valláslélektani diskurzust, ezzel együtt pedig rendkívül gazdag bibliográfiát tár az Olvasó elé. Mivel a magyarországi valláspszichológia 1945 előtti történetét feldolgozó szakirodalmi bázis meglehetősen csekély, így Schindler Mátyás és Várnai-Vígh Adrienn munkái az alapos forráskutatás és rendszerezés révén rendkívül értékes adalékkal szolgálnak a hazai tudománytörténet számára. Mindazonáltal a jelen kötet nem csak a szűkebb szakmai, hanem a vallástudomány iránt érdeklődő szélesebb közönség figyelmére is számot tarthat, ugyanis mindkét tanulmány a hazai kontextualizálás mellett egy

általános ismertetést is nyújt a valláslélektan mint új tudományterület kialakulásáról.

Végezetül, ezúton is szeretnék köszönetet mondani Máté-Tóth Andrásnak és Szilárdi Rékának a szakmai támogatásért, valamint a szerzőknek, Schindler Mátyásnak és Várnai-Vígh Adrienn-nek, akit külön köszönet illet a szöveg gondozásában nyújtott nélkülözhetetlen munkájáért.

Tóth Péter